

Ainevaldkond KEEL JA KIRJANDUS

Valdkonnapädevused

Keele ja kirjanduse valdkonna õppeainete õpetamise eesmärk põhikoolis on kujundada õpilastes eakohane keele- ja kirjanduspädevus, mis tähendab suutlikkust tajuda keelt ja kirjandust kui rahvusliku, riikliku ja iseenda identiteedi alust, mõista erinevaid kirjandustekste ning nende tähtsust Eesti ja maailma kultuuriloos. Keele- ja kirjanduspädevus hõlmab teadmisi ja oskusi, kujundamaks keele- ja kultuuriteadlikku inimest, kes käitub nii suulises kui ka kirjalikus suhtluses verbaalsele ja sotsiaalsele kontekstile vastavalt.

Keele- ja kirjandusõpetusega taotletakse, et põhikooli lõpuks omandab õpilane järgmised valdkonnapädevused:

- 1) austab keelt kui kultuuri kandjat ja vahendajat, hindab seda kui avaliku suhtluse vahendit, väärtustab eesti rahvuskirjandust ja rahvapärimust ning keelelist ja kultuurilist mitmekesisust;
- 2) saavutab keeleteadlikkuse, arvestab kultuuris välja kujunenud keelekasutus- ja suhtlustavasid, teadvustab keeleoskust õpioskuste alusena ning identiteedi osana;
- 3) loeb, esitab ning kirjutab eri tüüpi ja liiki tekste, analüüsib tekstide keelekasutust, ülesehitust ja vormistust, väljendab end selgelt ja asjakohaselt nii suuliselt kui ka kirjalikult;
- 4) leiab, hindab kriitiliselt ning kasutab eri allikates ja keskkondades pakutavat teavet, austab intellektuaalomandit;
- 5) mõistab ilukirjandusteose kunstilisi väärtusi, analüüsib ja tõlgendab eri tüüpi ning eri žanris tekstide ülesehitust, väljendust ja sisu;
- 6) omandab lugemisharjumuse, väärtustab lugemist, kujundab loetu põhjal oma esteetilisi hoiakuid ja eetilisi tõekspidamisi, rikastab mõtte- ja tundemaailma, täiendab enda keele- ja kultuuriteadmisi.

Keele- ja kirjandusõpetuse valdkondlikud üldpõhimõtted on järgmised:

- tegeletakse eluliste suhtlussituatsioonidega probleemipõhiselt ja kogemuslikult nii suulises kui ka kirjalikus vormis;
- loetakse ja käsitletakse eri tüüpi ja liiki tekste ea- ja jõukohasuse ning valikulisuse ja huvidele vastavuse põhimõttel;
- kujundatakse õpilase keeleteadlikkust, keeleressursside ja -allikate teadlikku kasutamise oskust;
- arendatakse ilukirjandustekstide vaba ja loovat analüüsi-, tõlgendamise- ja mõistmisoskust;
- arendatakse loovvõimeid verbaalse tekstiloome, sealhulgas omaloomingulise kirjutamise kaudu;
- tegeletakse tekstiloome ja -esitlusega digivahendite abil ja veebikeskkondades;
- kasutatakse keele- ja kirjandusõppe e-allikaid, näiteks tekstikorpust, veebisõnaraamatuid, e-õpistsenaariume jm;
- rakendatakse mitmekesiseid ja kombineeritud õppemeetodeid, rakendatakse aktiivsust ja refleksiooni soodustavaid õpitegevusi;
- kujundatakse üldinimlikke, ühiskondlikke ja kultuurilisi väärtusi ning üld- ja valdkonnapädevusi õppesisu ning õpitulemuste kaudu;

- käsitletakse õppekava läbivaid teemasid ja lõimitakse keele- ja kirjandusõpetust nii teiste õppeainete kui ka eluliste valdkondadega.

1. **Keeleoskus:** Õpilasel on võimekus mõista, rääkida, lugeda ja kirjutada eesti keelt õigesti ja selgelt.
2. **Kirjandusliku teksti analüüs:** Õpilane oskab analüüsida erinevaid kirjandusteoseid, mõista nende sisu, stiili, struktuuri ja teemasid.
3. **Kirjanduslooline pädevus:** Õpilane omab teadmisi Eesti kirjanduse ajaloost, olulisematest autoritest, teostest ja kirjanduslikust liikumisest.
4. **Keeleteadlikkus:** Õpilane omab arusaama keelest kui süsteemist, sealhulgas grammatikast, sõnavarast, stiilist ning keelekasutusest kirjanduslikus kontekstis.
5. **Kirjalik väljendusoskus:** Õpilane oskab kirjutada selgeid, veenvaid ja hästi struktureeritud tekste eesti keeles, sealhulgas esseesid, analüüse, arvustusi jne.
6. **Suuline väljendusoskus:** Õpilane oskab väljendada oma mõtteid ja arvamusi suuliselt, näiteks esitluste, ettekannete või arutelude kaudu.
7. **Kultuuriteadlikkus:** Õpilane omab arusaama Eesti kultuurist, ajaloost, traditsioonidest ja kultuurilistest eripärastest ning nende seosest kirjandusega.

Tunnijaotustabel eesti keel (1.-4. klass)

Klass	Aine nimetus	Tundide arv
1. klass	eesti keel	245/ 7
2. klass	eesti keel	245/ 7
3. klass	eesti keel	175/ 5
4. klass	eesti keel	175/ 5

Tunnijaotustabel eesti keel ja kirjandus (5.-9. klass)

Klass	Aine nimetus	Tundide arv
5. klass	eesti keel	140/ 4
6. klass	eesti keel	140/ 4
7. klass	eesti keel	70/ 2
8. klass	eesti keel	70/ 2
9. klass	eesti keel	70/ 2

Klass	Aine nimetus	Tundide arv
5. klass	kirjandus	70/ 2
6. klass	kirjandus	70/ 2
7. klass	kirjandus	70/ 2
8. klass	kirjandus	70/ 2
9. klass	kirjandus	70/ 2

Üldpädevuste kujundamine ainevaldkonna õppeainetes

Keele ja kirjanduse valdkonna õppeainete kaudu kujundatakse õpilastes kõiki riiklikus õppekavas kirjeldatud üldpädevusi.

Kultuuri- ja väärtuspädevus. Kirjanduse tundides kujundatakse kõlbelisi ja esteetilis-emotsionaalseid väärtusi ning kultuuriväärtuste mõistmist ilukirjandus- ja aimetekstide kaudu. Keeleõpetus rõhutab vaimseid ja kultuuriväärtusi: keele kui rahvuskultuuri kandja tähtsust, keeleoskust kui inimese identiteedi olulist osa. Keeleõpetuses väärtustatakse funktsionaalset kirjaoskust ning teadlikku kriitilist suhtumist teabeallikatesse, sh meediasse.

Sotsiaalne ja kodanikupädevus. Keele- ja kirjandustundides kasutatava paaris- ja rühmatöö käigus kujundatakse koostööoskust, julgustatakse oma arvamust välja ütleva, kaaslaste ideid tunnustama ja teistega arvestama, ühiseid seisukohti otsima. Eri laadi ülesannete kaudu kujundatakse oskust suhelda eetiliselt ja olusid arvestades nii suuliselt kui ka kirjalikult, nii vahetult kui ka veebikeskkonnas.

Enesemääratluspädevus. Tekstide üle arutledes kujundatakse õpilastes positiivset minapilti. Õpiolukordades luuakse võimalused suhestuda käsitletavate teemadega, loovülesannete kaudu tuuakse esile õpilaste eripärad ja anded, vormitakse maailmavaade.

Õpipädevus. Keele- ja kirjandustundides arendatakse kuulamis- ja lugemisoskust, eri liiki tekstide mõistmist, fakti ja arvamuse eristamist, erinevatest allikatest teabe hankimist ja selle kriitilist kasutamist, eri liiki tekstide koostamist ning oma arvamuse kujundamist ja sõnastamist.

Suhtluspädevus. Keele- ja kirjandustundides kujundatakse suulise ja kirjaliku suhtluse oskust, suhtluspartneri ja tema suulise ja kirjaliku kõne mõistmist, suhtluspartneriga arvestamist ning sobiva käitumisviisi valikut, oma seisukohtade esitamise ja põhjendamise oskust. Õppetegevuse ja õppetekstide kaudu pannakse alus õpilaste diskuteerimis- ja väitlemis- ning tänapäevasele kirjaliku suhtlemise oskusele.

Matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogiaalane pädevus. Teabetekstide abil arendatakse oskust lugeda teabegraafikat või muul viisil visuaalselt esitatud infot, leida arvandmeid, lugeda ja mõista tabelite, skeemide, graafikute ning diagrammidena esitatud infot ning seda analüüsida, sõnalise teabega seostada ja tõlgendada. Vanemates tekstides kasutatud mõõtühikute teisendamise kaudu edendatakse arvutusoskust. Õpitakse eristama teaduslikku teavet ilukirjanduslikust ja populaarteaduslikust teabest ning kasutama tehnoloogilisi abivahendeid tekstide loomisel, korrigeerimisel ja esitamisel.

Ettevõtlikkuspädevus. Ettevõtlikkuse ning vastutustunde kujunemist toetatakse nii meedia- ja kirjandustekstidest kui ka igapäevaelust lähtuvate eakohaste probleemide arutamisega, nende suhtes seisukoha võtmise ja neile lahenduste otsimisega nii keele- ja kirjandustundides kui ka loovtöodes. Ettevõtlikkuspädevuse kujunemist soodustab õpilaste osalemine projektides, mis eeldavad õpilaste omaalgatust ja aktiivsust ning keele- ja kirjandusteadmiste rakendamist ning täiendamist eri allikatest.

Digipädevus. Digipädevust arendatakse eesti keele ja kirjanduse tundides järjepidevalt. Projektid ning igapäevased ülesanded meedia vms valdkonnas arendavad oskust osaleda

digitaalses sisuloomes, sh tekstide ning piltide loomisel ja kasutamisel. Arutelud digikeskkonna olemusest ja ohtudest aitavad arendada arusaama digikeskkonnast kui kohast, kus tuleb järgida samu moraali- ja väärtuspõhimõtteid nagu igapäevaelus.

Läbivad teemad:

1) elukestev õpe ja karjääri kujundamine - kujundatakse iseseisva õppimise oskus, mis on oluline alus elukestva õppe harjumuste ja hoiakute omandamisel. Erinevate õppevormide kaudu arendatakse õpilaste suhtlus- ja koostööoskusi, mida on vaja tulevases tööelus. Elukestva õppe ja karjääri kujundamine toimub näiteks läbi õppekäikudel ja õppeprogrammidel osalemise ning külalisesinejatega kohtumiste.

2) keskkond ja jätkusuutlik areng - osalemine erinevates keskkonnahoiuga seotud õpiprojektides aitab õpilastel kujuneda keskkonnateadlikumateks ja vastutustundlikumateks kodanikeks, kes hoiavad ja kaitsevad keskkonda ning väärtustavad jätkusuutlikkust nii kogukonnas, oma riigis kui ka maailmas (Rohelise Kooli projektid, KIK õppeprogrammid, Re-disain, Rohejaht, Teeme Ära!).

3) kodanikualgatus ja ettevõtlikkus – õpilastest kujundatakse vastutustundlikke kogukonna- ja ühiskonnaliikmeid, kes mõistavad ühiskonna toimimise põhimõtteid ja mehhanisme ning kodanikualgatuse tähtsust, milleks sobivad arutelud ja ühisalgatused - Risti Kooli ettevõtluspäev/laat, “Teeme ära!”.

4) kultuuriline identiteet - õpilastest kujundatakse mitmekülgseid isiksusi, kes mõistavad kultuuride mitmekesisust ning nende muutumist ajaloo kestel, seost oma kultuuri ja teiste kultuuride vahel ning on sallivad ja koostööaltid - erinevad õppekäigud, Padise kloostri haridusprogramm, B.G.Forseliuse pärand

5) teabekeskkond ja meediakasutus - taotletakse õpilase kujunemist teabeteadlikuks inimeseks, kes kasutab esitluste ja õpiprojektide koostamisel infootsingut, mis järgib interneti turvalisust ja allikakriitilisust

6) tehnoloogia ja innovatsioon - õpilased tulevad toime kiiresti muutuvates tehnoloogilises elu-, õpi- ja töökeskkonnas - AI võimaluste kasutamine igapäevases õppetöös

7) tervis ja ohutus - kujundatakse vaimselt, emotsionaalselt, sotsiaalselt ja füüsiliselt tervet ühiskonnaliiget - ennetustegevused, loengud, dokumentaal- ja mängufilmid

8) väärtused ja kõlblus - ühiskonnas üldtunnustatud väärtuste ja kõlbluspõhimõtete tundmaõppimine ja nende järgimine koolis ja väljaspool kooli – õppekäigud muuseumi ja näitustele; teatri- ja kinokülastused

Lõiming teiste valdkonnapädevuste ja ainevaldkondadega

Valdkonnasisene lõiming - Tekstidega töötades arendatakse õpilaste teksti mõistmise ja analüüsimise oskust. Erinevaid tekste luues kujundatakse oskust ennast selgelt ja asjakohaselt väljendada nii suuliselt kui ka kirjalikult. Õpilasi õpetatakse kasutama ainealast sõnavara ja väljendusrikast keelt ning järgima õigekeelsusnõudeid. Õpilastes arendatakse oskust hankida teavet eri allikatest ja seda kriitiliselt hinnata. Juhitakse tähelepanu tööde korrektsele vormistamisele ja viitamisele ning intellektuaalse omandi kaitsele.

Kunst ja informaatika - plakatite ja koomiksiste kujundamisel kasutatakse infootsingut ning digitaalseid ja manuaalseid tehnikaid.

Kehaline kasvatus - füüsiline liikumine õppekäikudel ja õuesõppetundides.

Matemaatika - statistiliste andmete analüüsimine ja nende põhjal järelduste tegemine

Tehnoloogia – internetist erinevate juhendite ja info otsimine ja kasutamine

Loodusained – keskkonnakaitse olulisus ning jätkusuutlikkuse arendamine – Rohelise Kooli projektid

Võõrkeeled – võõrkeelse info otsimine ja kasutamine

Õppekorralduse erisused

1. **Kirjandusõpetus:** Eesti keele ja kirjanduse õppekavades on tavaliselt suur rõhk kirjandusel, sealhulgas olulistel Eesti kirjanikel, kirjandusteostel ja kirjanduslikel liikumistel. Õpilased uurivad nii klassikalist kui ka kaasaegset eesti kirjandust.
2. **Keeleõpe:** Eesti keele õpetamine hõlmab nii keele grammatika, õigekirja kui ka sõnavara omandamist. Erisused võivad tuleneda õpilaste taustast ja eelteadmistest eesti keele osas.
3. **Keeletehnoloogia:** Eesti keele ja kirjanduse õppes kasutatakse erinevaid keeletehnoloogilisi vahendeid, mis aitavad õppimist toetada, näiteks elektroonilisi õppematerjale või online-sõnaraamatuid.
4. **Kultuurilised aspektid:** Eesti keele ja kirjanduse õpetamine kaasab ka laiemaid kultuurilisi aspekte, nagu Eesti ajalugu, traditsioonid, kultuurilised sündmused ja kultuurilised eripärad, et anda õpilastele sügavam arusaam Eesti kultuurist ja identiteedist.
5. **Loovõpe:** Eesti keele ja kirjanduse õppes pannakse suur rõhk loovale õppele, mis julgustab õpilasi looma ise kirjanduslikke tekste, analüüsima kirjandusteoseid loominguliselt ja väljendama oma mõtteid läbi kirjaliku ja suulise eneseväljenduse.

Ainevaldkondlikud hindamiserisused

1. **Kirjalikud ülesanded:** Hindamine hõlmab mitmesuguseid kirjalikke ülesandeid, sealhulgas esseesid, analüüse, referaate, loovkirjutamist. Hindamisel arvestatakse nii sisu kui ka keelekasutusega.
2. **Suuline hindamine:** Suulised hindamismeetodid hõlmavad suulist ettekannet, arutelusid, grupiarutelusid, dramaatilisi etendusi. Need võimaldavad õpilastel oma suulist väljendusoskust demonstreerida ja annavad õpetajale parema ülevaate õpilaste oskustest.
3. **Enesehindamine ja eakaaslaste hindamine:** Õpilastel on võimalus hinnata omaenda töid ja kaasõpilaste töid, mis aitavad neil paremini mõista hindamiskriteeriume ja arendada enesehindamise oskust.
4. **Kontrolltööd ja eksamid:** Lisaks pidevale hindamisele sisaldavad eesti keele ja kirjanduse õppekavad kontrolltöid ja eksameid, mis näitavad õpilaste teadmisi ja oskusi.

Õppekeskkonna erisused

1. **Keelepraktika:** Eesti keele õpetamine hõlmab suhtlust eesti keeles, kirjutamisülesandeid, keelekasutuse analüüsi ja parandamist ning muid keelepraktikat soodustavaid tegevusi.
2. **Kultuuriline kontekst:** Eesti keele ja kirjanduse õpetamisel keskendutakse eesti kultuurilisele kontekstile, sealhulgas kirjanduslikule pärandile, ajaloole, traditsioonidele ja kultuurilistele eripäradele. Õppekeskkond pakub võimalusi selle kultuurilise tausta paremaks mõistmiseks.
3. **Kirjanduslik keskkond:** Õppekeskkond soodustab kirjandusteoste lugemist, arutelusid nende üle ning loovat kirjutamist ja esitlust. Koolimajaga ühes hoones asuv raamatukogu on varustatud vajalike kirjandusteostega, samuti saab seal rahulikult keskenduda vajalikele kirjandusteostele.
4. **Tehnoloogiline tugi:** Eesti keele ja kirjanduse õppes on võimalik kasutada erinevaid tehnoloogilisi vahendeid, sealhulgas arvuteid, nutiseadmeid ja digitaalseid õppematerjale, mis toetavad õppimist ja õpetamist.
5. **Kirjutamis- ja lugemisnurk:** Õppekeskkond sisaldab spetsiaalseid alasid või nurki, kus õpilased saavad keskenduda kirjutamisele ja lugemisele. Need alad on varustatud mugavate istekohtade ja raamatutega.